

Ricard Salvat, en el record

Recordem Ricard Salvat, figura imprescindible del teatre del nostre temps, tot incidint en la seva faceta com a creador d'estructures d'ensenyament i de producció teatral.

Per **Enric Ciurans**

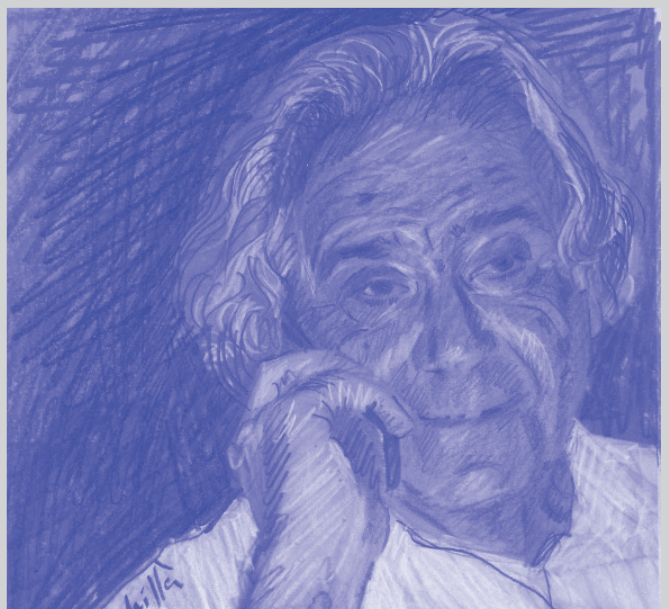
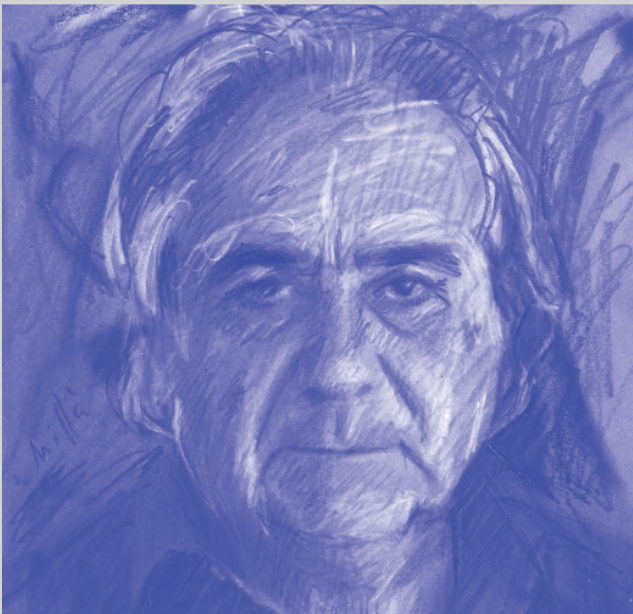
Fa deu anys que ens va deixar Ricard Salvat (Tortosa, 1934 – Barcelona, 2009) i el seu record és encara ben viu entre nosaltres. L'edició dels seus diaris a Edicions de la Universitat de Barcelona ens ha permès conèixer millor la seva personalitat curiosa, activa i exigent. Només amb els tres primers volums editats fins ara hem pogut copsar aquesta frenètica activitat que ha caracteritzat la seva carrera artística i docent, interessada especialment a crear estructures o plataformes que servissin per aprofundir en la recerca i en l'experimentació de les arts escèniques i de l'art en general.

Per a tots aquells que no sàpiguem situar el perfil acadèmic i professional de Ricard Salvat, en farem un breu apunt i incidirem especialment en la creació de grups, escoles o publicacions que ens permet afirmar que la

seva aportació és cabdal per entendre el teatre català dels nostres dies.

Si ens proposéssim explicar els trets fonamentals del teatre català del segle xx, una opció ben reeixida consistiria a desenvolupar la influència i les creacions d'Adrià Gual i Ricard Salvat. Ambdós Homes de Teatre, amb majúscules, van defensar la creació d'estructures per desenvolupar el teatre professional a Catalunya i la creació d'un repertori d'obres catalanes i universals, traduïdes a la nostra llengua, com a base per al desenvolupament d'un públic i d'una crítica avançats i exigents alhora.

Si Adrià Gual va crear l'Escola Catalana d'Art Dramàtic (1913), la primera denominació de l'Institut del Teatre,



Il·lustracions de Mariona Millà.

«Salvat, en una Catalunya empobrida culturalment i social pel franquisme, va impulsar una visió del teatre oberta i multidisciplinària.»

i una quinzena d'anys abans havia fundat el Teatre Íntim (1898), primera agrupació dramàtica que va oferir un repertori universal en llengua catalana, per la seva part Ricard Salvat havia fundat, amb Maria Aurèlia Capmany, l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual (1960), escola d'interpretació i creació escènica que escapava a les múltiples constriccions del franquisme, per avançar vers un teatre en llibertat. El 1962 i com a prolongació de l'Escola, fundà la Companyia Adrià Gual, agrupació on es muntaren espectacles de Brecht, Espriu, Brossa i Ionesco, entre d'altres, i que esdevingué una de les grans companyies del teatre català de l'últim franquisme i els primers anys de la Transició. Cercava la complicitat d'un nou públic, més europeu i divers, que no contemplés el teatre com a simple entreteniment, sinó com a eina de coneixement.

Adrià Gual tenia una concepció del teatre oberta i moderna, molt europea. Inclouïa la creació de publicacions, un museu de les arts escèniques, conferències, en definitiva, la creació d'un programa cultural i una indústria cultural a l'entorn de les arts escèniques. Ricard Salvat, en una Catalunya empobrida culturalment i social pel triomf del franquisme, va impulsar una visió del teatre oberta i multidisciplinària, a la recerca d'unes bases que servissin per a la creació d'una potent indústria teatral de cara a l'avenir. La fundació del Teatre Lliure, el 1976, per Fabià Puigserver i una colla de joves actors, directors i professionals, va culminar aquest inici del procés que havia de servir de base per a l'esplendor posterior del nostre teatre.

Ricard Salvat, com succeí amb Gual, fou un home marginat pel poder polític. Si per a Gual, la instauració de la República significà la marginació pel seu pragmatisme durant la dictadura de Primo de Rivera, una acusació força discutible vista des d'una mirada actual, Ricard Salvat fou acusat falsament de franquista per acceptar la direcció del Teatro Nacional de Barcelona durant els primers anys setanta. El risc i l'aventura de tots dos creadors els van fer guanyar-se enemics poderosos i molts envejosos.

Mentre que Adrià Gual fou un pioner del cinema català amb la creació de la productora Barcinógrafo durant la primera dècada del segle xx, Ricard Salvat fou l'impulsor de l'Escola d'Estudis Artístics de l'Hospitalet de Llobregat, utòpica Bauhaus catalana que només va poder funcionar durant dos cursos, entre el 1977 i el 1979, davant la incomprensió dels polítics de la jove democràcia.

Ricard Salvat va mantenir sempre un lligam estret amb la Universitat de Barcelona, primer com a alumne de les aules de Filosofia i Lletres, i després com un dels primers professors del Departament de Filologia Catalana i com a cofundador del Departament d'Història de l'Art, a principis dels anys setanta, amb Alexandre Cirici, Miquel Porter i Oriol Martorell. Inquiet, ambiciós i amb les idees molt clares, va tractat de crear un Institut d'Experimentació Teatral que fos un contrapès de l'Institut del Teatre, més enfocat cap a l'experimentació, i no cap a la docència. No se'n sortí, ni tampoc tirà endavant l'intent de crear un Departament d'Arts de l'Espectacle, a imatge i semblança dels departaments d'Art, Música i Espectacle de les universitats italianes. Tot i així, ell va dur els grups de teatre universitari de la UB a festivals de teatre a Mèxic, a Israel i a diverses comunitats espanyoles als anys vuitanta i noranta. La creació de l'Associació d'Investigació i Experimentació Teatral (1994) fou l'única forma que trobà de vincular l'escena professional amb la universitària. La creació de la revista *Assaig de Teatre*, que edità més de setanta números en quinze anys, fou un nou intent d'aquest Fitzcarraldo del nostre teatre i de la nostra acadèmia. ●